

FÜLE UTÁN

Góré Szabina

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Festőművész szak, V. évfolyam

Témavezető: dr. Hegyi Csaba DLA, egyetemi adjunktus, szakmai főtárgy tanár

Korábbi munkáim összegzésére ad lehetőséget az idei pályázat, ami nem utolsó sorban segít megszerezni az egyetemi évek tapasztalatait. Bízom benne, hogy a következő időszak iránymutatásaként fogalmazhatom meg ezeket a gondolatokat.

A 2011-12-es évben elkészült festmények jellegükben ugyan eltérnek a bemutatásra kerülő pályamunkáktól, mégis keletkezésük menete és szellemisége fedik egymást így óhatatlanul is párhuzamot kell vonnom közöttük. Egy hosszú folyamat elemeiként kezelve a képeket, nekem is alkalmam nyílik a darabok organizálására. Külön kiragadásuk következetlenség lenne.

A látvány utáni tájkép festés készítette elő az új vásznak megszületését. A tájképekkel ez után két évig nem foglalkoztam, helyét a portré és a csoportkép vette át. Ez a momentum elősegítette azt, hogy ugyanazokhoz a témákhoz folyamatosan változó szemlélettel viszonyuljak.

Mindehhez hozzájárul az enkauszika módszerének (olvasztott viasz pasztává keverése terpentín hozzáadásával) megismerése és tanulmányozása, amely merőben másfajta látásmódot igényelt tőlem, mint amivel addig rendelkeztem¹.

Eleinte a viaszfestés technikája, és annak sajátossága vezette a képkészítést és a munkafolyamatot. Kialakultak a gesztusok, eszközök, amik magyarázták önmagukat, és egyfajta esetlegességgel is párosultak. Csak idővel tettem szert egy bizonyos szintű tudatos anyagismeretre, rutinra. Ez tette lehetővé a képlétrehozás egy másik aspektusát.

Szót kell ejtenem a frottage technika alkalmazásáról is. A dörzsnyomat készítésekor papírt vagy esetemben egy vékonyabb vásznat szorítanak a vésett vagy faktúrált felületre, amit átsátíroznak viasz és pigment keverékével, vagy egyszerűen csak szénnel. Kelet-Ázsiában számos gyakorlati célra alkalmazták. A japán halászok például évszázadok óta dörzsnyomattal örökítik meg a kifogott halak méretét. Mai szemmel ez akár egy archaikus mód is lehetne a tér egy szeletének kiragadására.

¹ Erről az eljárásról és szimbolikájáról az előző, 2010. évi OMDK pályázatom műleírásában bővebben is szó esett.

Munkáimon a korábbi geometriai strukturáltság, például csempeburkolat egész képmezőben alkalmazása után, a szabadabb formákat kerestem (sima aszfalt). A szabályos és kimért rácsoszás hozzájárul a kompozíció térbeliségének kialakításához. Az ily módon készült festményeken keverednek a síkban hagyott elemek és a térbe süllyesztett szegmensek.

A rendszer nélküli aszfalt alapként használásával megszűnt a perspektivikusság egyértelműsége, ezáltal megnyílt egy másik problémakör.

Az átdörzsöléssel kialakított rétegekkel dolgozva, az egész kép egy új dimenzióval bővült. Ez elősegítette a megjelenő tartalmak elmélyülését, amihez szervesen hozzáépült a viasz transzcendens többlete.

Pályázatom két darabból áll: Széchenyi utca 70 x 62 cm, viaszkréta, viasz

Arckép 70 x 62 cm, méz, joghurt, szén, viasz

Egy közepes méretű vásznat avattam be a Fülén megrendezett művésztelep² előtt. Egyik felére helyben készült az utcakép frottázs, amit később vakrámára feszítve viasszal vontam körbe. A kiinduló pontot a tájkép jelentette, mint adott feladat.

A korábbi figurális képeim alapját is a frottage jelentette. A kezdő réteget ezzel az átdörzsöléses módszerrel vittem fel és erre kerültek a festék és viaszrétegek. Többségében sötét tónusú, sok információval rendelkező, többalakos, bonyolultabb kompozíciókon dolgoztam. A nyár megfelelő alkalom volt arra, hogy visszatekintve megvizsgáljam az eddigi tevékenységem. A régi témák újraértelmezése, a művészi eszközök és kifejezőmódok egyszerűsítése egyfajta kitekintést engedett meg a folyamat során. Ugyanazok a technikai mozzanatok valósultak meg, új szemlélettel.

Széchenyi utca, 2012., 62 x 70 cm, viaszkréta, viasz:

Lehatárolt motívumok átdörzsölésére a művésztelepen került először sor. Ez az utcatáblák és közműfeliratok komponált rendszerének létrehozását jelenti. A korábbi színes eszközök helyett, a lehető legkevesebb eszközzel való nyomhagyást szerettem volna kikísérletezni. A nyersvászonra enyv sem került, a gyűrődéseket meghagyva satíroztam át a

² 2012 nyarán Tolvaly Ernő festőművész egykori kezdeményezésének megvalósulásaként a MKE és a PTE MK hallgatóinak szervezett művésztelep Füle községben.

Széchenyi utca alig néhány megmaradt autentikus házszámát, és az útba eső egyéb jelhordozókat.

Itt már nem használtam a teljes felületen viaszt, hanem csak a vakráma külső széléit borító keskeny vászonsávon. Ez párhuzamos a programszerűen megfestett képszélek alkalmazásával a kisméretű tájképeimen. (2010-11-es tanév)

Jelen esetben Füle kis településéhez erősen köthető munkát szerettem volna létrehozni, ami nem csak a létrehozatal helye és tárgya, hanem egyben eszköze is a festménynek. A kereten felhasznált viaszt helyi termelőktől kaptam tisztítatlan formában. Ez a fedelező viasz még az átmosás és olvasztás után is tartalmazott méh lábakat, szárnyakat és kaptárbeli szennyeződések, amelyek a környékről származó mézgyűjtés járulékos elemei. Az ottani flóra sajátosságai, és azon jegyek, amik a méztermesztést befolyásolják (csapadék, napsütéses órák száma, a méhésztudás, stb.) megőrződtek ebben a matériában.

Arckép, 2012., méz, joghurt, szén, viasz

Az avatott vászon párjára készült a fekete arckép, hasonlóan kevés vizuális inger használatával. Itt már a frottage sem a szó szoros értelmében került a felületére, hanem saját arcom lett a „faktúrált” alap. Szén, méz és joghurt elegyéből készített női pakolás hagyta a nyomot. Ez a szépművészeti kence (organikus alkotóeleme a méz, kapcsolódva a viasz szakkörrel többletéhez), funkciója szerint tisztító hatású.

A sötét massa tisztít, és itt visszautalnék a fehérrel frottage-olt utcátáblákra. Mint tudjuk fekete és fehér jelentős szimbolikával rendelkezik, amihez jóformán minden ember társíthat képzeteket.

Az arcképen bizonyos mértékig látszódnak a részletformák, de a többszöri nyomás hatására ezek a foltok is jelentősen absztrahálódtak, szinte felismerhetetlenné váltak.

A szürrealista Oscar Domínguez és Max Ernst nevéhez fűződő decalcomania eljárás megemléke is szükségszerű. A nedves vászonra különböző anyagok benyomkodással különös, véletlenszerű felületek képződnek. A módszer megfordításánál a száraz vászonra nyomjuk a ragacsos festékkel bekent tárgyakat.

Ez utóbbit alkalmazva jött létre az önarckép. Addig ismételtam a festék felitatását, amíg az el nem fogyott a hordozó felületről. A keret szélére szintén fülei viasz került, ami a többszöri melegítés hatására elvesztette korábbi tulajdonságainak egy hányadát. Eltűntek benne a méhek, és többé nem őrződtek meg a fentebb említett sajátosságok.

Bár a megvalósult festmény okkal idézheti Veronika- kendőjének analógiáját, a folyamat során a forma átvitele volt a fő szempont, és nem az "igaz képmás" (latinul: vera icona) reprodukálása.

A Rorschach-próba, mint egyfajta aspektus: Hermann Rorschach (1884-1922) Svájci pszichiáter az 1910-es évek végén dolgozta ki feltértelezési próbáját, ami a véletlenszerű formák szabad értelmezésével kísérletezett. Módszerének lényege a hasonlóságon alapuló jelentésadás. Rorschach feltevése szerint a struktúrátlan anyag rendezésében gondolkodási és viselkedési szokásaink érvényesülnek. Értelmezése logikai művelet, amely segít felfedni a személyiség szerkezetét és motivációs hátteret. Egyik diagnosztikai elmélete, az hogy a személy lappangó, a tudatból kiszorított vágyait vetíti a táblára.

Ezen gondolatok tükrében nézve a fekete arckép rendszertelen foltjai is egy másfajta értelmezési metódus tárgyai lesznek. Kiterjesztve ezt az elképzelést az utcaképre is, érvényes szabályozott mintatöredékek, áttetsző faktúrák is képezhetnek új olvasati rendszert.

Megemlíteném még Hantai Simon munkásságát is, aki szintén kísérletezett a vásznon való ecset nélküli nyomhagyással. A décalcomanie-hoz is közel álló pliage-technika, mint festői módszer alkalmazása jellemzi őt a hatvanas évektől. Az előzőleg összegyűrt vásznat befesti, majd a száradást követően kihajtja, így létre jön a vászon saját nyomata.

A pályázaton résztvevő két kép egyfajta kitekintés az egyetemi évek egységesnek tűnő kép együtteséből. Megvalósulásuk és kivitelezésük azonban szervesen bennük gyökeredzik. Így nem mondanám őket előzmény nélkülinek. Úgy gondolom, valamilyen módon ablakot nyithatnak a következő időszak folyamataira.